

NÄLKÄMAASTA HYVINVOINTI- VALTIOKSI

SUOMI KEHITYKSEN KIINNIOTTAJANA

TOIMITTANEET

JUHANI KOPONEN & SAKARI SAARITSA

Gaudeamus

Copyright © 2019 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Perttu Lämsä

Etukannen kuva: Elannon leipätehdas. Helsingin kaupunginmuseo
(N192217)

Takakannen kuva: Ylioppilaita kesänvietossa. Helsingin yliopistomuseo
(d200913v17)

KL 92, 36.09, 36.68 • UDK 948.0, 338, 339.96

ISBN 978-952-345-031-8

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2019

SISÄLLYS

I

JOHDANTO

1. Suomi, historia, kehitys II
Juhani Koponen & Sakari Saaritsa
2. Miten Suomi lakkasi olemasta kehitysmaa?
Taloudellinen ja inhimillinen kehitys 1800- ja 1900-luvuilla 33
Sakari Saaritsa

II

LÄHTÖKOHDAT JA PITKÄT LINJAT

3. Kehitysmaa-Suomi erätaloudesta teollistumisen kynnykselle 53
Ilkka Nummela
4. Kehitys ja alikehitys ennen teollistumisen aikaa:
Eurooppa ja Suomi 73
Yrjö Kaukiainen
5. Näлкäkkriisi-Suomi: kansainvälinen apu ja kotimaiset panostukset .. 93
Antti Häkkinen & Andrew G. Newby

III

KEHITYKSEN PROSESSIT

6. Valtio ja taloudellinen kehitys autonomian alusta 1950-luvulle ... 113
Sakari Heikkinen
7. Kaupallistumisen kipupisteet:
maatilatalouden murros 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa 133
Matti Peltonen
8. Lasten työnteko ja lapsityövoiman kysyntä
teollistuvassa Suomessa 151
Marjatta Rahikainen
9. Ei vain ahkeruudesta: naiset, työ ja tasa-arvo 167
Pirjo Markkola & Ann-Catrin Östman
10. Tiedon ja taidon kierto: maastamuuttajien Suomi ja Ruotsi 185
Hanna Snellman

IV
VISIOT JA AJURIT

11. Perifeerinen avantgardismi kansallisen toimijuuden
suuntaajana 201
Pauli Kettunen
12. Eliitit kansakunnan rakentajina 219
Risto Alapuro
13. Ulkomaiset yritykset Suomessa: toiveet ja pelot 237
Laura Ekholm & Riitta Hjerppe
14. Kasvuteoriat, koulutus ja Suomen talouskasvu 1900-luvulla. 257
Arto Kokkinen

V
VAARAT JA MAHDOLLISUUDET

15. Maanomistus ja kehitys: risteysten pitkä ketju. 275
Markku Kuisma
16. Vallankumouksen ja nationalismin ristipaineissa 1905–1932:
Suomi hauraana valtiona 295
Aappo Kähönen
17. Valtio, sosiaalivakuutuksen suunnittelu ja yhteiskunnan
muutoskyky 313
Matti Hannikainen
18. Riittävän puhdas maa: vaalirahoitus ja korruptio Suomen
kehitystiellä 329
Niklas Jensen-Eriksen

VI
TULKINNAT JA ”OPETUKSET”

19. Tie Suomeen: toinen kertomus 347
Juhani Koponen & Sakari Saaritsa
- Viitteet 384
- Lähteet 408
- Hakemisto 446
- Kirjoittajat 461